

باکاوشگران تاریخ و دانشوران معرفت

یکی از دانشجویان، در پایان سخنرانی مدیر مسئول فصلنامه ۱۵ خرداد در روز ۲۱ بهمن ۹۲، در جمع دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اهواز پرسید: شما فرمودید که نهضت امام خمینی، نهضتی معنوی و روحانی بود، مسائل مادی در آن هیچ نقشی نداشت؛ امام برای دفاع از اسلام به پا خاست و هیچ‌گاه اندیشه مادی نداشتند؛ قیام ملت ایران علیه شاه برای کار و نان و مسکن نبود، حتی برای نفت و تنباکو و... نبود؛ مردم در راه دفاع از اسلام و حسین زمان به صحنه آمدند و جان و جوان دادند. اگر مسائل مادی در نهضت امام نقشی نداشت، چگونه امام در روز ورود به ایران (۱۲ بهمن ۱۳۵۷) به ملت ایران وعده دادند که آب و برق، رایگان خواهد شد؟

متأسفانه به علت ضیق وقت، مجال پاسخگویی مفصل، مستند و مستدل به این پرسش در آن سخنرانی ممکن نشد و قول داده شد که به این پرسش در شماره جاری فصلنامه ۱۵ خرداد پاسخ داده شود. اکنون پاسخ مذکور برای استفاده عموم مخاطبان فصلنامه تقدیم می‌شود:

۱. امام در سخنرانی تاریخی ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ در بهشت زهرا حتی یک کلمه در مورد رایگان شدن آب و برق چیزی نگفت و انتساب وعده آب و برق رایگان به مردم در این

سخنرانی یک دروغ تاریخی بزرگ می‌باشد. اکنون، هم نوار سخنرانی امام موجود است و هم متن کامل این سخنرانی در کتاب *صحیفه/مأم*، جلد ۶، صفحه ۱۰ به چاپ رسیده است و حق جویان تاریخ می‌توانند به این منبع رجوع نمایند.

۲. ممکن است بعضی‌ها بگویند که امام قبل از پیروزی انقلاب با وعده‌های مادی مثل مسکن رایگان، آب و برق رایگان و امثال اینها مردم را برای سرنگونی رژیم شاه به صحنه کشیده است. اگر چه انتساب علت اصلی یک انقلاب ملی و تاریخی و اسلامی باشکوه، که مردم در آن عزیزترین گوهر وجودی خود یعنی جان را فدا کردند، به مسائل مادی آن هم از جنس رایگان شدن آب و برق و غیره، سخیف‌ترین نوع داوری در مورد علل و انگیزه‌های یکی از مقدس‌ترین جنبش‌های اجتماعی در طول تاریخ بشر است و کسانی که چنین دلایلی را به عنوان علل و انگیزه‌های اصلی انقلاب اسلامی ارایه می‌دهند بیش از هر چیز به ملت بزرگ ایران توهین می‌کنند؛ لیکن باید گفت که بر اساس اسناد و مدارک موجود، امام خمینی تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، یعنی ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷، نه در پیام‌ها، نه در نوشته‌ها و نه در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های خود هیچ‌گاه به ملت ایران نگفت که اگر به خیابان‌ها بریزید و رژیم فاسد و بی‌هویت پهلوی را ساقط کنید و حکومت را به ما بسپارید، ما آب و برق و مسکن و نان و... را مجانی در اختیار شما خواهیم گذاشت. اصولاً امام هیچ‌گاه با وعده‌های مادی مردم را به صحنه انقلاب نیاورد و یکی از دلایلی که انقلاب اسلامی را نسبت به سایر جنبش‌های اجتماعی در جهان ممتاز می‌سازد همین است که مردم می‌دانستند رهبران اصلی انقلاب اسلامی به آنها وعده‌هایی از جنس وعده‌های آب و برق رایگان نداده‌اند.

اکنون ما در عصر قاجار و عصر پهلوی زندگی نمی‌کنیم که بتوان به راحتی اسناد و مدارک مربوط به قراردادها، دادن امتیازات به بیگانه‌ها، بده‌بستان‌های پشت پرده و وعده‌های داده شده را از چشم مردم پوشیده نگه داشت. کسانی که دنبال حقیقت در تاریخ هستند می‌توانند با مراجعه به کتابخانه‌ها، مراکز اسناد و رسانه‌ها و از همه مهمتر با رجوع به پایگاه‌های اینترنتی معتبر، تمام سخنرانی‌ها، پیام‌ها و نوشته‌ها و وعده‌های امام را قبل و بعد از انقلاب اسلامی دریافت نمایند و بعد داوری کنند.

۳. وعده آب و برق رایگان به مردم، برای اولین بار، در تاریخ ۸ اسفند ۱۳۵۷ یعنی شانزده روز بعد از پیروزی انقلاب اسلامی توسط آقای عباس امیرانتظام سخنگوی دولت بازرگان، در روزنامه‌ها نمایش داده شد و روزنامه *کیهان* در این روز با تیتراژ درشت نوشت: «آب و برق مجانی می‌شود»

عباس امیرانتظام معاون نخست‌وزیر و سخنگوی دولت بازرگان در این روز اعلام کرد: لوايح بسیار زیادی در مورد رفع مشکلات مردم به خصوص طبقه کم‌درآمد از تصویب هیئت وزیران گذشته است و برای تصویب به شورای عالی انقلاب ارسال شده است. یکی از این لوايح مربوط به بخشودگی بهای آب و برق است که امیدوارم روز پنجشنبه عین تصویب‌نامه را پس از تصویب شورای انقلاب، همراه با سایر لوايح تصویب شده اعلام کنیم...

۴. در تاریخ ۹ اسفند ۱۳۵۷ یعنی یک روز پس از اعلام رسمی دولت بازرگان مبنی بر تصمیم دولت در بخشودگی بهای آب و برق، امام خمینی به مناسبت ترک تهران و رفتن به قم، در اعلامیه‌ای که به «اعلامیه چهارده توصیه درباره انقلاب و مسائل داخلی کشور» معروف شد، برای اولین بار از اصطلاح «مجانی کردن آب و برق و بعضی چیزها» استفاده می‌کند و در بند ۳ این توصیه‌نامه می‌نویسند:

... من به دولت راجع به مجانی کردن آب و برق و بعضی چیزهای دیگر فعلاً برای طبقات کم‌بضاعتی که در اثر تبعیضات خانمان برانداز رژیم شاهنشاهی دچار محرومیت شده‌اند - و با برپایی حکومت اسلامی به امید خدا این محرومیت‌ها برطرف خواهد شد - سفارش اکید نمودم که عمل خواهد شد.^۱

۱. صحیفه امام، ج ۶، ص ۲۶۳-۲۶۲.

جالب است که امام در ۱۰ اسفند سال ۱۳۵۷ پس از ورود به قم و دیدار با مردم مجدداً تأکید می‌کند که انقلاب اسلامی برای رایگان شدن آب و برق و غیره نبوده است و می‌فرماید:

ما علاوه بر اینکه زندگی مادی شما را می‌خواهیم مرفه بشود، زندگی معنوی شما را هم می‌خواهیم مرفه باشد. شما به معنویات احتیاج دارید. معنویات ما را بردند اینها. دل خوش نباشید که مسکن فقط می‌سازیم، آب و برق را مجانی می‌کنیم برای طبقه مستمند، اتوبوس را مجانی می‌کنیم برای طبقه مستمند، دل خوش به این مقدار نباشید. معنویات شما را، روحیات شما را عظمت می‌دهیم؛ شما را به مقام انسانیت می‌رسانیم. اینها شما را منحط کردند؛ اینقدر دنیا را پیش شما جلوه دادند که خیال کردید همه چیز این است. ما، هم دنیا را آباد می‌کنیم و هم آخرت را.^۱

۵. به رغم اینکه استکبار جهانی و در رأس آن شیطان بزرگ با توطئه‌های گوناگون مانند جنگ تحمیلی، ترورهای داخلی، تحریم اقتصادی و... نگذاشت که آرمان‌ها و برنامه‌های امام در راه رفع مشکلات مادی ملت ایران آن‌گونه که باید و شاید تحقق یابد و خسارت‌های سنگین مادی و معنوی با جنگ خانمانسوز هشت‌ساله بر کشور ایران وارد کرد، می‌بینیم که ملت ایران با همه قدرت راه امام و رهبری را پی گرفته و در راه پشتیبانی از آرمان‌های انقلاب اسلامی پابرجا و استوار در صحنه حضور دارد و این خود گواه زنده‌ای است بر اینکه نهضت امام و انقلاب اسلامی جنبه مادی نداشته است و ملت ایران در راه دفاع از اسلام انقلاب کرده و امروز نیز در راه پاسداری از اهداف مقدس اسلام پای آن ایستاده است.

نتیجه

همان طوری که اسناد مذکور نشان می‌دهد امام تا روز پیروزی انقلاب اسلامی هیچ‌گاه به ملت ایران وعده‌ای که جنبه مادی داشته باشد نداد. اما پس از پیروزی انقلاب در راه بهبود زندگی ملت ایران لحظه‌ای آرام نداشت. پیوسته برای رفع گرفتاری‌های مردم خصوصاً قشرهای بی‌بضاعت، به مسئولان تذکر و رهنمود می‌داد. به دلیل فقر مطلق و کشته ملت ایران در رژیم پهلوی و محرومیت آنها از حداقل‌های زندگی، هنوز چند

روزی از پیروزی انقلاب نگذشته بود که برای حل مشکلات مسکن محرومین، حساب صدرا افتتاح کردند و بنیاد مسکن و بنیاد مستضعفان را بنا نهادند. کمیته امداد امام، نهاد دیگری بود که برای تأمین حداقل معیشت زندگی بخشی از محرومین پایه‌ریزی شد. جهاد سازندگی به عنوان یک نهاد مردمی و انقلابی مأموریت پیدا کرد تا با محرومیت‌های مضاعف دو، سوم از جمعیت آن روز ایران یعنی روستاییان در حوزه آب، برق، مدرسه، جاده، بهداشت، مسکن روستایی، درآمد مردم در روستاها و ده‌ها موردی که به عمران، آبادانی و توسعه روستایی مربوط می‌شد، مبارزه کند.

آن چیزی که باعث شد تا امام در قلب امت خود جا بگیرد و صدها زن و مرد و پیر و جوان راضی باشند جان، مال و فرزندان خود را در راه آرمان‌های امام خمینی و انقلاب اسلامی فدا کنند، همین مرام و منش انسانی و الهی امام بود؛ برخلاف روش و منش اغلب سیاست‌بازان و کارگزارانی که برای به دست آوردن جاه و مقام و پست و ثروت تا قبل از کسب قدرت، فراوان از مردم دم می‌زنند و وعده‌های دروغین می‌دهند و نیازهای مردم را به بازی می‌گیرند، اما روزی که به قدرت می‌رسند همه آن وعده‌ها را فراموش کرده و کاری با مردم ندارند.

امام تا قبل از اینکه انقلاب اسلامی به پیروزی برسد فقط برای مردم از آرمان‌های اسلامی و دفاع از ارزش‌ها و مقابله با فساد و بی‌دینی و بی‌حیایی و دفاع از عزت و شرف ملی و ناموس اسلامی و جلوگیری از به هدر رفتن سرمایه‌ها و ذخایر ملی و فرهنگی و دینی مردم و دفاع از استقلال، آزادی و تمامیت ارضی کشور گفت و آنها را به قیام و از خودگذشتگی برای بازگشت به این آرمان‌ها دعوت کرد و از آنها خواست که خالص برای خدا قیام کنند. مردم می‌دانستند نهضت امام خمینی نهضت فریب و دروغ نیست. نیازهای مردم به بازی گرفته نشده و امام حاضر نیست با وعده‌های مادی با غیرت و شرف مردم بازی کند.

وقتی انقلاب اسلامی به پیروزی رسید خدمت به مردم در رأس برنامه‌های امام قرار گرفت. نه به عنوان پاداش فداکاری‌ها و جانبازی‌های ملت بزرگ ایران در راه پیروزی انقلاب اسلامی، بلکه به عنوان یک وظیفه اسلامی و رسالتی که پیشوایان دین بر دوش دانایان امت قرار داده‌اند. به مصداق ده‌ها آیه از قرآن و صدها روایتی که از معصومین در حل گرفتاری‌های امت و اصلاح زندگی مردم وارد شده است؛ از جمله روایت معروف امیر مؤمنان علی علیه‌السلام که فرمود:

من کمال السعاده السعی فی صلاح الجمهور^۱

از کمال سعادت این است که انسان برای اصلاح امور مردم تلاش کند. از دیدگاه امام بر اساس آموزه‌های اسلامی، قیام ملت‌ها در راه خدا و حماسه‌آفرینی‌های آنان را نباید و نشاید با وعده‌های تنگ‌نظرانه مادی مثل نان، مسکن و غیره ضایع و بی‌ارزش نشان داد و انسان‌های عرشی را به فرش کشاند و لاهوتیان را همنشین ناسوتیان کرد. اما، حکیمی که دل در گرو زنده کردن سنت‌های الهی در زندگی اجتماعی مردم دارد، می‌داند اگر ملتی به وعده‌های خود با خدا عمل کرد و جان و مال خود را در کف یاری دین خدا قرار داد نمی‌توان در مورد مشکلات زندگی این جهانی او غفلت کرد و امور وی را به فراموشی سپرد.

۱. غررالحکم و دررالکلم، ترجمه لطیف راشدی و سعید راشدی، قم، پیام علمدار، ۱۳۸۸، ص ۸۷۶، روایت ۹۳۵۴.